

13. oktober 2023

Vedvarende energi skal blive til en vindesak for alle

VE-projekter bliver sløjftet ude i kommunerne, fordi de skaber utilfredshed i lokalsamfundene. Den utilfredshed er forståelig, for de nuværende ordninger giver nemlig ikke tilstrækkelig kompensation til de involverede interessenter. Regeringen har med sit nye udspil adresseret det problem, men vi er i Kraka Advisory bekymrede for, om det er nok.

I dette notat giver vi eksempler på konkrete VE-projekter, som er blevet droppet med henvisning til natur, naboprotester eller kommunale prioriteringer. I ét af de konkrete eksempler beregner vi, hvordan kompensationen ville blive mere omfattende, hvis den var baseret på Kraka Advisories udbuds- og incitamentsmodel. Med denne model ville naboer til anlægget få 23.400 kr. årligt i kompensation, og kommunen ville samlet set få omtrent 140 mio. kr. over hele anlæggets levetid. Desuden ville modellen finansiere 750 hektar ny natur.

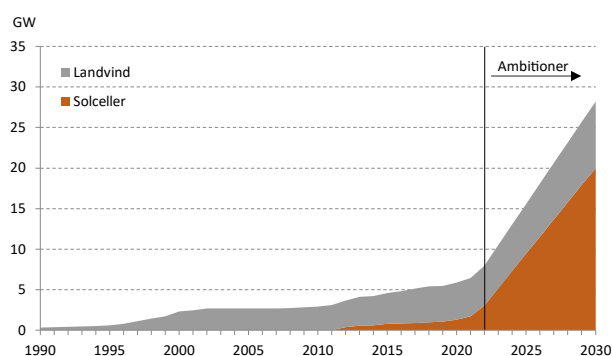
1. Kommuner, borgere og natur sætter en stopper for VE-projekter

Der skal fart på den grønne omstilling,...

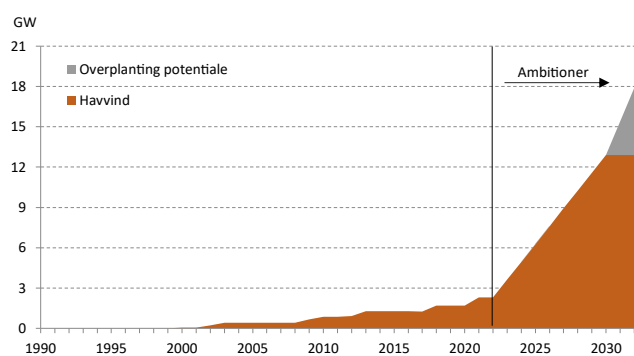
Der hersker ingen tvivl om, at for at nå de nationale mål om CO₂-neutralitet i 2050, må der sættes skub i den grønne omstilling. Et væsentligt led i den proces er skiftet fra fossile brændstoffer til vedvarende energi (VE). Politisk er ambitionerne for både land- og havbaseret VE da også store. Men som det ses på figur 2, er der behov for en acceleration i udbygningen af VE både på land og på havet, hvis ambitionerne skal nås. I dette notat viser vi, at udbygningen af VE på land kan blive attraktivt for alle interessenter.

Figur 1 Historisk udbygning af VE på havet og på land sammenholdt med ambitionerne

Figur 1.a Ambition for udbygning af landvind og solceller

Figur 1.b Ambition for udbygning af havvind

Anm.: Figur 1.a viser historiske kapaciteter af landvind og solceller. Fra 2022 er kapaciteten fremskrevet lineært frem til ambitionsniveauet for 2030. Figur 1.b viser historiske kapaciteter af havvind. Fra 2022 er kapaciteten fremskrevet lineært til ambition for 2030. I Klimaaf tale om grøn strøm og varme 2022 blev det eksemplificeret, at firedoblingen af VE på land kunne ske ved at udbygge landvind til 8,2 GW kapacitet og solceller til 20 GW, jf. Regeringen (2022b). I figur 1.a har vi antaget, at det er denne udbygning, hvormed man forventer at indfri ambitionen.

Kilde: Egne beregninger pba. [Energistyrelsen \(2021a\)](#) og [Energistyrelsen \(2023c\)](#).

... men tre forhindringer stiller sig i vejen

Alt for ofte ser vi, at naboer, natur og kommuner får sat en stopper for VE-projekter. Hvis vi ikke skal se ind i en fremtid, hvor årelange stridigheder med naboer og sagsbehandlinger er flaskehalsen for den grønne omstilling, er der behov for, at man gør udbygningen attraktiv for alle parter. Og den gode nyhed er, at der er penge nok i VE-projekterne på land til, at udbygningen kan blive en vindser sag hele vejen rundt.

Kraka Advisory foreslår ny kompensationsmodel

I Kraka Advisories rapport fra 2023 foreslår vi en model, der giver alle tre interessenter, nemlig kommuner, naboer og natur betydeligt mere kompensation, end hvad de nuværende ordninger gør.¹ Boks 1 beskriver dem kort. Ved at gøre det attraktivt at få et VE-anlæg i sin kommune kan modellen mindske den lokale modstand og øge tempoet i udbygningen. Konkret foreslår vi fx, at der for hver hektar jord brugt til VE-anlæg skal finansieres én hektar beskyttet natur.²

¹ [10 GIGA på tavlen.pdf](#)

² [10 GIGA på tavlen.pdf](#)

Boks 1 De nuværende kompensationsordninger for naboer, kommune og natur

- **Naboer** til VE-anlæg får kompensation gennem *VE-bonusordningen* og kan dertil søge erstatning for tabt ejendomsværdi gennem *værditabsordningen*. VE-bonusordningen har form som en årlig betaling og svarer til produktionsværdien fra en del af anlæggets kapacitet. Værditabsordningen er organiseret som en engangsbetaling.³
- **Kommunen** får kompensation gennem en ordning kaldet *Grøn Pulje*. Puljen er finansieret af opstilleren, og den sikrer et erstatningskrav, der er baseret på VE-anlæggets MW-kapacitet. For vindmøller er det 125.000 kr. pr. MW, og for solceller er det 40.000 kr. pr. MW. Beløbet er et engangsbeløb, der skal bruges inden for tre år.⁴
- **Naturen** er ikke sikret noget erstatningskrav med de nuværende ordninger.⁵
- **I det nyeste udspil fra oktober 2023** foreslår regeringen, at kompensationssatserne forhøjes. Konkret vil de øge midlerne fra Grøn Pulje med 150 pct. og VE-bonusordningen med 50 pct.⁶

2. VE-projekter droppes på stribe på grund af utilfredshed

Mange projekter afvises, ...

Der findes desværre talrige eksempler på afblæste VE-planer fra den seneste årrække. Nedenfor giver vi konkrete eksempler på, hvordan modstand fra lokalbefolkningen, naturhensyn eller kommune har fået VE-projekter droppet.

... fordi kommunen siger fra, ...

Det første eksempel er fra 2017, hvor DR beskrev, at en række kommuner havde indført et stop for etableringen af vindmøller på land. Argumentet fra borgmesteren i én af kommunerne var, at der simpelthen ikke var nogen lokale fordele ved at opføre VE-anlæg.⁷ Siden 2017 har flere af kommunerne ophævet det stop, men det bliver ikke afspejlet i tilsvarende mere udbygning af VE på land. I 2023 forventes det nemlig, at kun 11 nye vindmøller bliver sat op rundt omkring i landet.⁸

... naboerne protesterer, ...

Det andet eksempel er fra Haderslev, hvor en vindmøllepark ved Kastrup-Tiset Enge på 39 møller blev nedstemt i byrådet i 2017. Her havde der i sagsbehandlingsperioden været massive borgerprotester, som de lokale kommunalpolitikere ikke kunne sidde overhørig. Selvom der i udgangspunktet havde været politisk opbakning til projektet, fik den lokale modstand i sidste ende projektet afblæst.⁹

... eller fordi de ikke tager hensyn til naturen

Det tredje eksempel er fra Viborg i 2020. Her stoppede Planklagenævnet et vindmølleprojekt med henvisning til, at der i lokalplanen ikke blev givet tilstrækkelig dokumentation for, hvordan vindmøllerne ville påvirke en særlig gåseart, der levede i området.¹⁰

³ [Veiledning til beregning af VE-bonus.pdf](#) og [Energistyrelsen: Værditabsordningen](#)

⁴ [Ordninger til fremme af VE på land.pdf](#)

⁵ Medmindre der er tale om såkaldt §3-naturbeskyttede områder. I dette tilfælde gælder der andre regler, se evt. [Veiledning om naturbeskyttelseslovens §3-beskyttede naturtyper](#).

⁶ [KEFM: Mere grøn energi fra sol og vind på land](#)

⁷ [DR.dk: kommuner på stribe sløjfer vindmøller på land](#)

⁸ [Finans: Flere penge på vej: Klimaminister vil belønne naboer til vindmøller og solceller](#)

⁹ [TV syd: I dag bliver det afgjort: skal der vindmøller til Kastrup Tiset Enge?](#)

¹⁰ [Nævnenes Hus: Afgørelse i klagesag om Viborg Kommunes endelige vedtagelse af kommuneplantillæg nr. 29 og lokalplan nr. 512](#)

14 ud af 19 klagesager bliver stoppet med henvisning til natur

Og eksemplet fra Viborg er ikke enestående. Green Power Denmark har i en opgørelse fra 2023 vist, at 14 ud af 19 klagesager bliver stoppet af Planklagenævnet med henvisning til natur, fugle eller flagermus.¹¹ Det ser vi som udtryk for, at man bliver nødt til at afsætte midler til kompensation af naturen. Nogle producenter forsøger også allerede at komme naturen i møde i deres projekter. Fx har BioCirc i 2023 indsendt en projektbeskrivelse af en energiø i Viborg, der også indbefatter at oprette nye rasteplasser for de selv samme gæs, som satte en stopper for vindmølleprojektet i 2020.¹²

I vores øjne underkompenseres alle tre parter, ...

Som sagt er disse eksempler blot få ud af mange. Ser man på tallene for den kompensation, som kommuner, naboer og natur får for indeværende, bliver det da også tydeligt hvorfor, projekt efter projekt afvises: Kompensationen, som de tre parter tildeles, er simpelthen for lav.

... selvom der er rigeligt med penge at give dem

I vores rapport viser vi, at der er rigeligt med penge ved opstilling af VE på land til kompensation. Strøm fra havvindmøller koster nemlig 75 pct. mere at producere end strøm fra landvindmøller og 53 pct mere end strøm fra solceller. Udbygningen af VE på land giver anledning til en besparelse på 495 mio. kr. pr. opstillet GW landvind årligt og en besparelse på 159 mio. kr. pr. opstillet GW solceller årligt sammenlignet med, at samme strømproduktion i stedet var fra havvind. Da vi tidligere har set, at opstillerne er villige til at betale for retigheden til at opstille havvind, må de også have betalingsvillighed til at opstille VE-anlæg på land. Fordi strømprisen for hhv. solceller, landvind og havvind er nogenlunde ens, må det altså være mere profitabelt at opstille VE på land.

3. De 39 vindmøller i Haderslev ville have givet lokalsamfundet markant bedre kompensation med modellen fra Kraka Advisory

Vores model ville finansiere 750 hektar ny natur,...

Kigger vi på eksemplet fra Haderslev og vindmølleprojektet ved Kastrup-Tiset Enge, var der i lokalplanen lagt op til, at der skulle opføres 39 vindmøller med en samlet kapacitet på 78 MW. Med Kraka Advisories kompensationsmodel bliver det samlet set til 140 mio. kr. til kommunen over hele vindmølleparkens levetid, mens naboerne i Haderslev kunne se frem til 23.400 kr. i årlig udbetaling. Naturen ville også blive tilgodeset. Projektet i Haderslev ville nemlig med sine 750 hektar betyde, at der ligeledes blev oprettet 750 hektar ny natur andetsteds i lokalområdet.

... mens direkte krav til ny natur ikke indgår i regeringens udspil

Til sammenligning ville projektet med regeringens nyeste udspil ikke have været nær så attraktivt for nogen af interessenterne. Kommunen ville få omtrent 24 mio. kr. som en engangsbetaling, mens naboerne i gennemsnit ville se frem 14.000 kr. årligt.¹³ I Haderslevprojektet var der på opstillernes initiativ helt ekstraordinært afsat 20 hektar til ubeskyttet natur.

Kompensationerne i nyt udspil er stadig lave sammenlignet med vores model

Kraka Advisories kompensationsmodel giver altså lokalsamfundet en langt større bid af kagen, end hvad regeringens udspil ville gøre. I figur 2 kan man se kompensationen, som ville gå til de tre parter over hele anlæggets levetid.

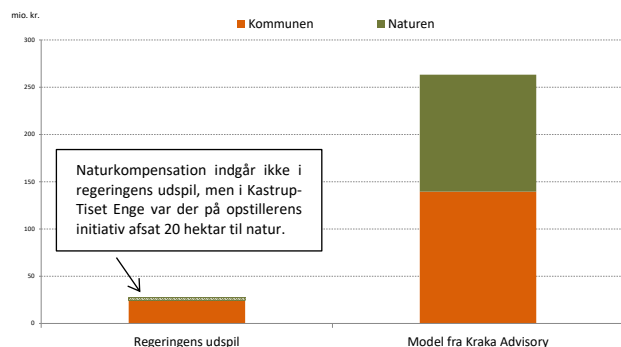
¹¹ [Green Power Denmark: forældet viden om natur og biodiversitet stopper vindmølleprojekter](#)

¹² [DOI: planerne for energi ved Viborg tager form](#)

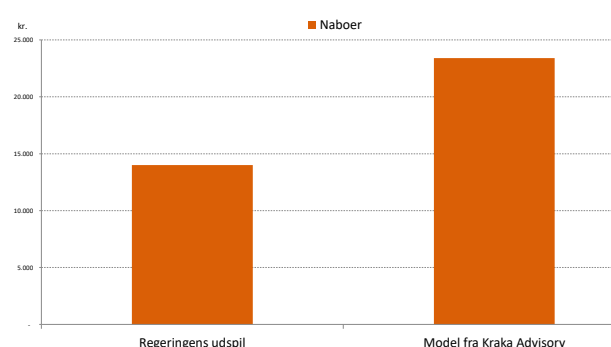
¹³ Satsen for nabokompensation er iflg. regeringens udspil 14.000 kr. årligt. I udspillet specificeres anlægstypen ikke: [KEFM: Et stort skridt på vejen mod en firedobling af strøm fra sol og vind på land](#)

Figur 2 Sammenligning af kompensationsbeløb i forbindelse med vindmølleprojektet ved Kastrup-Tiset Enge i Haderslev

Figur 2.a Nutidsværdi af kompensation til Haderslev kommune og kompensation til ny natur

Figur 2.b Årlig betaling til naboer af vindmølleparken

Anm.: I figur 2.a sammenlignes nutidsværdien af kompensationen givet med regeringens nye udspil og Kraka Advisories kompensationsmodel. I samme figur ses beløbet, der ville afsættes til finansiering af ny natur. Dette beløb tager afsæt i en gennemsnitlig pris på 165.000 kr. pr. ha. landbrugsjord og kan selvfølgelig variere efter geografi, jordpris m.m. Bemærk at naturkompensation ikke indgår i regeringens udspil, men at kompensationen for 20 hektar jord er medtaget i diagrammet for at give den retvisende naturkompensation i projektet ved Kastrup-Tiset Enge. Der er i lokalplanen ikke beskrevet tilsvarende særkompensation til naboer.

I figur 2.b sammenlignes den årlige betaling til naboer til VE-anlægget. I beregningen antages, at vindmøllerne har en teknisk levetid på 27 år. Der bruges en diskonteringsrente på 3,5 pct. Kompensation som sker gennem Værditabsordningen er ikke medtaget i beregningerne. I beregningerne for regeringens udspil er der taget udgangspunkt i de pålydende satser for kompensation til naboer, dvs. 14.000 kr. årligt. I udspillet fremgår det ikke, hvilken anlægstype kompensationsatsen knytter sig til.

Kilde: Egne beregninger baseret på [Ordninger til fremme af VE på land](#), [Vejledning om udregning af VE-bonus](#), [Hvad kostede strømmen i 2017?](#), [Lokalplan for Kastrup Enge](#), [Technology descriptions and projections for long-term energy system planning](#), [Ny vejledning i samfundsøkonomiske konsekvensvurderinger](#), [10 giga på tavlen vind og sol på land - en reel mulighed for grøn strøm og mere natur](#), [Agrinord: flere vil investere i dansk landbrug.](#), [KEFM: Et stort skridt på vejen mod en firedobling af strøm fra sol og vind på land](#)

Den grønne omstilling er mulig med en fair kompensation til lokalsamfundet

Eksemplet fra Haderslev er blot ét af mange, der viser, at den modstand som opførelsen af VE-anlæg møder ude i kommunerne, bør tages alvorligt. Det er vores overbevisning, at en bedre fordeling af gevinsterne ved opførelse af VE-anlæg vil gøre det til en vindesak at etablere grøn strøm. Regeringens nye udspil er et stort skridt på vejen, men vi er bekymrede for, om kompensationen stadig er for lav. Det er nemlig uholdbart, at Danmarks grønne ambitioner bliver stoppet i et byråd, fordi hverken naboer, natur eller kommune får en fair kompensation.